

Catalunya: celebracions al voltant del llibre

Teresa Blanch

El 2005 ha estat un any ple d'esdeveniments i de celebracions que han afavorit la difusió del llibre, de la lectura amb tot un seguit d'activitats adreçades a estimular la imaginació i la fantasia dels lectors i les lectores de totes les edats i condicions. Entre els actes més importants, l'Any del Llibre i la Lectura, promogut per l'Ajuntament de Barcelona, una commemoració que ha comptat amb el suport de la Generalitat per a exportar-la a la resta de comarques de Catalunya en forma d'activitats i exposicions, amb uns protagonistes excepcionals; els llibres i la lectura, i la possibilitat de xerrades, conferències i trobades amb els autors. Tant les llibreries com les editorials, i evidentment, les biblioteques públiques han participat activament en els actes, amb l'objectiu de fer més cobejats els llibres i de contribuir a la necessitat de llegir per plaer. A més, l'Any del Llibre i la Lectura, ha propiciat l'organització d'una iniciativa anomenada Món Llibre dedicada als més joves. L'únic requisit per a participar era tenir menys de 13 anys i moltes ganes d'interactuar amb la lectura i/o amb els autors, entre altres moltes activitats. Per fortuna, en aquests ocasions, Món Llibre no ha quedat com una simple iniciativa, ja que diverses editorials catalanes han assumit el compromís, amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona, de donar-li continuïtat l'any vinent.

També a la ciutat de Barcelona, el passat 21 d'abril, el Palau Robert va inaugurar l'exposició, Personatge a la vista! Llibres que fan lectors, comissariada per Teresa Duran, un homenatge als personatges de la literatura infantil universal i un regal per als sentits. Cada un dels objectes que s'hi exposen, aporta un cabdal d'informació, de referents i una atractiva proposta de joc en uns espais fàcil-

MONTSE GINESTA, ZIU LLEVAT, PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT, 2004.

ment identificables. Llàstima que en aquesta ocasió, un treball tan interessant no estigui adientment anunciat a la façana del Palau Robert, que no ha sabut fer d'aparador de l'exposició. Hauria estat un bon reclam publicitari veure la façana guarnida amb el Petit Príncep o amb imatges d'*Alicia en terra de meravelles!*

Seguint amb les celebracions, és impossible oblidar els quatre-cents anys de la publicació de la primera part del *Quixot*, de Miguel de Cervantes, o bé els dos-cents anys del naixement de l'escriptor danès Hans Christian Andersen. També s'han complert cent anys de la mort de l'escriptor francès Jules Verne, i els cent anys del descobriment de la teoria de la relativitat, per part del científic alemany Albert Einstein —el passat 18 d'abril feia cinquanta anys de la seva mort—.

Llarga vida als clàssics!

Si quelcom de positiu tenen els centenaris, és que permeten fer renàixer, recuperats de les teranyines de la boira, els oblidats autors clàssics i les seves obres. Amb motiu dels quatre-cents anys de la publicació del *Quixot*, ha aparegut un interessant ventall d'edicions de la vida i les facècies del cavaller. Diverses editorials de tot el país, han aprofitat el moment per a difondre la cèlebre obra entre un públic que la tenia oblidada, guardada polsegosa a les prestatgeries, i entre un altre que la recordava avorrida per culpa de les habituals lectures escolars obligatòries. Però la indústria del llibre no només n'ha fet reedicions, sinó que, a més, també l'ha resumida i/o adaptada per donar-la a conèixer entre el públic més jove. Els nens i les nenes

que es veuen amb cor de llegir qual-sevol llibre de la sèrie d'en Harry Potter, amb infinitat de pàgines, són també capaços de fer una lectura de les innombrables i divertides aventures del cavaller de la Manxa? La resposta és sí.

La fórmula màgica més emprada per les editorials ha estat adaptar i resumir alguns capítols de l'obra de Cervantes per al públic infantil, prioritzant l'ús d'un llenguatge actual, entenedor i proper al lector.

És interessant reunir les diferents versions del llibre i analitzar com s'ha treballat, depenent de les edats a les quals s'adrecen. És el cas del primer títol de la nova col·lecció La Gran Biblioteca de Les Tres Bessones, *El Quixot* (Cromosoma), de diversos autors i il·lustrat per Roser Capdevila. En aquesta ocasió, es resumeixen algunes de les escenes més conegudes de l'obra per familiaritzar de forma simpàtica els primers lectors amb els personatges i les històries. A més, el llibre té una segona part que inclou alguns aspectes sobre Cervantes, l'època en la qual va viure i diverses anècdotes interessants. El volum s'acompanya d'un DVD de la pel·lícula, en diverses llengües.

Hi ha altres editorials que han estat més agosarades i han fet versions de l'obra adaptades al català. És el cas de l'àlbum *Les aventures d'en Quixot* (Lumen), adaptat per Anna Obiols i il·lustrat per Subi, per a nens i nenes a partir de 6 anys.

Un altre exemple de gosadia editorial, i perquè no dir-ho, d'èxit —duu 30.000 exemplars venuts—, és *El Quixot explicat als infants* (Edebé), a càrrec de la catedràtica Rosa Navarro Duran i amb il·lustracions de Francesc Rovira. Editat en cartoné, s'adreça a lectors a partir de 9 anys. Està profusament il·lustrat i

destaca per una edició extremadament acurada.

La resta d'edicions ja està prou documentada al article de Victoria Fernández.

La volta al món a través dels llibres

Un altre clàssic que s'ha recuperat del bagul dels records, ha estat Jules Verne, un autor imprescindible per al bagatge literari de qualsevol lector amant de l'aventura. En aquesta ocasió, per fortuna, el mercat editorial català comptava amb traduccions íntegres de l'obra de l'autor francès, publicades en col·leccions de clàssics, acompanyades d'interessants apèndix. És el cas de col·leccions adreçades a joves, com *Nòmades del Temps* (Edebé), *Clàssics Universals* (Cruïlla), o *Antaviana Jove Clàssics* (Barcanova), entre altres, que any rere any aposten per donar a conèixer una selecció de lectures indispensables d'autors clàssics de la literatura universal.

Però a propòsit del centenari, les editorials també han preparat edicions per als més menuts. La productora Cromosoma, dins la col·lecció *La Gran Biblioteca de les Tres Bessones*, introdueix una versió molt resumida del *Viatge al centre de la Terra*, acompanyada de dades de l'autor, de l'obra i altres aspectes suggeridors, al costat del corresponent DVD.

També és indispensable ressenyar l'esplèndida versió que l'escriptor i poeta Miquel Desclot ha fet de *La volta al món en 80 dies*, il·lustrada per Javier Andrada, en la col·lecció *Petits Universals* (La Galera). Cada doble pàgina, dedica una part al text i l'altra a la il·lustració, i amb una excel·lent concisió, Desclot deixa constància de la seva gran capacitat narrativa, en reflectir únicament el més essencial de la novel·la. Per a lectors a partir de 12 anys que hagin tingut ocasió de llegir *La volta al món en 80 dies*, i desitgin fer el viatge des d'un altre punt de vista..., potser amb el de Picaporte, l'acompanyant de Fogg, poden endinsar-se en *La vuelta al mundo en 80 páginas* (Grup editorial 62/El Aleph), de Victoria Bermejo y Miguel Gallardo. I els joves adults que desitgin submergir-se en dues traduccions de

EMILIO URBERUAGA, AQUEST MONSTRE EM SONA..., LA GALERA, 2004.

qualitat de Jules Verne, a càrrec del recent desaparegut Jesús Moncada, compten amb *Lilla misteriosa* i *La volta al món en vuitanta dies*, ambdós de La Magrana.

L'altre esdeveniment de la LIJ mundial, el bicentenari del naixement de Hans Christian Andersen, amb totes les edicions que ha originat, també està comentat dins l'article de Victoria Fernández.

Considerable increment d'àlbums

Enguany pot parlar-se d'un especial interès per part de les editorials en la publicació d'àlbums d'una qualitat extrema. Només cal veure, per exemple, el gran repte que *Baula/Edelvives* s'ha marcat des de fa aproximadament un parell d'anys, en aquest tipus de publicacions, i l'alt nivell que ha aconseguit. Tanmateix, continua sent habitual trobar en el mercat un excés d'àlbums importats, tot i que cada cop més hi ha una major acceptació per part de l'editor dels projectes d'autors autòctons. Caldria aconseguir una combinació una mica més equilibrada entre les traduccions i la producció d'autors del país. Per una altra banda, és un equilibri molt necessari per

a la transmissió de referents, per a nodrir l'imaginari col·lectiu de les joves generacions i, en definitiva, per a l'enriquiment visual, artístic i cultural, en qualsevol cultura.

El fet que a les escoles es parli de la necessitat creixent d'educar als nens i les nenes en la lectura de la imatge, i que les famílies comencin a tenir molt en compte quins àlbums trien per als seus fills, ha permès que l'editor es trobi més segur a l'hora de publicar aquest tipus d'obres. Hi ha una especial atenció en l'àmbit editorial, en el tipus d'il·lustració que acompanya el text —segons les edats lectores—, de cara a l'adequació del nivell de dificultat lectora amb l'objectiu que es correspongui a la franja d'edat a la que s'adreça, i com a conseqüència, sigui perfectament intel·ligible per als nens i les nenes.

Entre els àlbums per a primers lectors, *El follet Oriol i la cuca de llum* (Barcanova), d'Òscar Sardà destaca, sobretot, la tècnica de l'autor a l'hora de jugar amb les llums i les ombres, per donar cert aire de misteri i encant al relat. Per als més petits, Edebé ha traduït un altre títol de la coneguda col·lecció *Xoni i Xano*, de Holly Hobbie. En aquesta ocasió, *La cosina Clara*, tracta amb humor el tema de la caiguda de les dents, l'excusa ideal per a introduir

determinats personatges de l'imaginari infantil. En el cas de *Bon dia* (Serres), la il·lustradora australiana Jan Ormerod conta, amb imatges i sense paraules, tot allò que representen els primers moments del dia.

Per a lectors a partir de 6 anys, *Albert* (Blume), de Lani Yamamoto, introdueix el concepte d'infinít a través d'una història molt senzilla. També, l'àlbum realitzat per l'il·lustrador gironí Carles Arbat, *Volem que tornin les vaques boges!* (Dialogo), guardonat amb el IV Premi Llibreter 2005. O bé, l'Apel·les Mestres 2004, *Quac!* (Destino), de Carmen Posadas i Jesús Gabán, un conte que parla de la superació de la por a tot allò que és desconegut.

Un àlbum molt divertit traduït al català, és *Aquest monstre em sona...* (La Galera), de Gabriela Keselman i il·lustrat per Emilio Urberuaga, amb una visió sorprenent del que pot ser un pare. Aconsegueix mantenir els ulls del lector ben oberts, no només pel relat que va *in crescendo*, sinó també pels jocs que s'estableixen amb la tipologia de les lletres i amb les expressives il·lustracions d'Urberuaga. Un àlbum que tracta sobre la família, però des d'una perspectiva diferent a la presentada fins ara és *Un papa a mida* (Baula), de Davide Calí y Anna Laure Cantone, que descriu amb molta ironia i sentit de l'humor qui pot ser el papa ideal per a la petita protagonista, i el company perfecte per a la seva mare. Tanmateix, trobar algú que compleixi amb tots els requisits, és una mica complicat!

Gemma Lienas en *Busco una mare!* (La Galera), conta la història d'una nena petita boliviana que coneix mica en mica la família que l'adapta. Les il·lustracions, de Rebecca Luciani, afegixen elements nous a un text ple de tendresa i sensibilitat. La història de Cundi, el protagonista de *Les reixes del Cundi* (Edebé), de Carme Solé Vendrell i Xavier Borràs, també es desenvolupa a Amèrica. Cundi és un conillet d'Índies que només pensa a retrobar la llibertat perduda. En el cas de *El meu pingüí Osvald* (Kókinos), de E. Cody Kimmel y H. B. Lewis, el protagonista demana al Pare Noel un pingüí, i està plenament convençut que li portarà... Però tenir un animal d'aquestes característiques a casa, fa necessari organitzar una determina-

da infraestructura, que obliga el nen a prendre una decisió. I, de la mateixa editorial, un llibre que no deixa indiferent ningú, *La gran qüestió*, de Wolf Erlbruch, guardonat amb el premi de Bolonia 2004, en la categoria de ficció.

Per a lectors a partir de 9 anys i per a adults, tres àlbums de temes diversos molt interessants, tant pel text com per les il·lustracions. En primer lloc, *Babaiaga* (Baula), de Tai-Marc Lethanh i Rebecca Dautremer, seleccionat pel jurat del IV Premi Llibreter 2005. La història popular de la cruel bruixa Babaiaga des de la seva tendra infància. En segon lloc, *Gulliver. Viatge a Lil·liput* (Jovenut), un clàssic il·lustrat per Julie Faulques. Tant en aquest cas, com en el primer, les il·lustracions són veritables obres d'art que conviden a ser contemplades detingudament. I, en tercer lloc, un àlbum amb un títol conflictiu *Los hombres no pegan* (Bellaterra), de Beatriz Moncó i uns dibuixos, durs i realistes, de Mabel Piérola. Si l'any passat, aquesta mateixa editorial sorprenia amb la història d'una parella de lesbianes amb una filla, al 2005 posa de manifest el greu problema de la violència que viuen algunes famílies. Gairebé no hi ha llibres adreçats al públic infantil sobre aquest tema.

Tampoc s'han d'oblidar aquelles obres que, tot i tenir format d'àlbum, semblen adreçades als infants i, tanmateix, demanen d'una lectura acompanyada per l'adult. És el cas de la història d'amor entre la Rosa i Tófon en *La Rosa i en Tófon* (Thule), de Katja Reidor i Jutta Bucker, contada des de dues visions ben diferents i que condueixen el lector a

la reflexió. O, també, *Més enllà del gran riu* (Jovenut), d'Armin Beuscher i Cornelio Haas, que incideixen en el tema de la mort, l'absència i el record, a través d'uns personatges animals que actuen com a humans.

Primeres passes cap a la lectura

Són molt interessants les aportacions dels autors catalans en els contes per a primers lectors. En aquest tipus de llibre, se segueix iniciant el nen o la nena en l'aprenentatge de determinats hàbits a través d'històries amb textos molt senzills i il·lustracions de primers plans, realistes i clares. Un exemple, *No vull anar a dormir!* (Combel), de Roser Rius o, de la mateixa autora, *En Marc ja no té por* (Cruïlla), en el qual es presenta una resolució a una situació de por d'un infant. Marta Jarque, en *Em llevo content* (La Galera), il·lustrat per Riki, evidencia amb humor i ironia les conseqüències de fer les coses de forma correcta o incorrecta.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat ha tret al mercat la col·lecció Ziu, de Montse Ginesta. Són uns llibres plastificats, de petit format i adreçats a prelectors. El que sorprèn més dels llibres, és el seu disseny en forma d'acordió, per a donar a entendre que es tracta d'històries circulars. En aquesta mateixa línia, amb un format i disseny similars a l'anterior, han sortit nous títols de la col·lecció Espais (La Galera), de Cristina Losantos. En aquest cas, els contes estan exempts de text i el revers inclou una sèrie de

conceptes bàsics per al lector, un cop feta la lectura de la imatge.

Timun Mas, dins la seva habitual línia per als més petits, ha encetat una nova col·lecció *Aprèn amb en Gus*, de José Castro i Cuca Canals, en la qual els lectors acompanyen en Gus per diversos escenaris que els són propers i coneguts —el zoo, el supermercat el parc, l'escola, etc.—, facilitant l'aprenentatge de paraules noves.

A partir de 5 anys, les editorials, basant-se en les prescripcions escolars, sembla que es preocupen més pel tipus de lletra que per les històries en sí. És habitual trobar contes que inclouen lletra de pal i lletra manuscrita en una mateixa pàgina. Des d'aquest punt de vista, entre les col·leccions més interessants, i que han amenitzat la lectura dels infants, per damunt de les pretensions del simple aprenentatge de la lectura, han estat, *Sopa de Contes* o *El Bosc de Colors*, ambdós de Barcanova). Poden destacar-se, *La cuca de llum*, de Pilar Arnaus i Lluïsa Cruz i *Les set carretes i el llop*, de diverses autores.

Alfaguara/Grup Promotor ha fet un rentat de cara a les seves col·leccions i les ha dotat d'un disseny nou, a més d'aportar atractius títols d'autors d'aquí. Per una banda, *El secret de l'Óscar*, de Ricardo Alcántara i Emilio Urberuaga, un conte deliciós i tendre que ajudarà a més d'un lector a deixar sota el coixí els complexos, les vergonyes i les pors. Per l'altra, l'il·lustrador Lluís Farré ha creat *L'ovella Paquita*, la divertida història d'una ovella atrevida i valenta que no es conforma amb el que té i decideix sortir a conèixer món.

Dins la col·lecció Cues de Sirena (La Galera), una història d'amor molt diferent; *M'han canviat l'avi!*, de Chus Díaz i Francesc Rovira —Premi Comte Kurt 2005—, en la que dos ancians s'enamoren. El tema resulta molt suggeridor perquè és una realitat que viuen moltes famílies, però en canvi no és tan fàcil de trobar en els contes per a infants. Anys enrere, aquest tema arribava de la mà d'autors com Christine Nöstlinger o Roald Dahl —recordar la història d'amor de dues persones madures en *Agu Trot*—, tanmateix, els avis, en la literatura infantil del país, han estat font d'inspiració per parlar de malalties, de mort, o de relació avis-nets. D'amors que mai acaben és el llibre de Ricardo Alcántara, *Un regalo fantástico* (Edebé).

Un altre tema molt recurrent, tot i que necessari a aquestes edats, és el de l'amistat. En aquest cas, Joan de Déu Prats en *El mur i el dragó* (Edebé), il·lustrat per Àfrica Fanlo, presenta una bonica història d'amistat, amb un interessant rerefons, entre un dragó i un mur.

I per a lectors intrèpids i una mica més experimentats en la lectura, *La bombolla de sabó* (Barcanova), d'Elena Bigas, amb unes interessants i enriquidores il·lustracions de Francesc Infante, que permeten introduir els infants en el món de les onomatopeies.

Fantasia, realisme i molt humor

Les narracions i llibres adreçats a lectors d'entre 7 i 12 anys oscil·len entre la fantasia i el realisme. Una

MARIA RIUS, NO VULL MENJARI, COMBEL, 2004.

FINA RIFÀ, EL BALL DE LA GEGANTA, LA GALERA, 2005.

bona mostra d'això és el premi infantil Edebé d'enguany, atorgat a l'autor gallec Agustín Fernández Paz, per la narració *L'escola dels pirates*, un clar homenatge al cèlebre escriptor Roald Dahl. Un relat espontani i imaginatiu des de les primeres pàgines fins al final. També imaginatiu, però sobretot molt divertit, el finalista del premi Barcanova 2004, *De Satanasset a Aletes-de-Vellut*, del prestigiós escriptor valencià Enric Lluch, amb il·lustracions de Monte Fransoy. La narració explica, amb una bona càrrega d'humor, les aventures d'un petit dimoni i una petita àngeleta que pateixen d'incontinència. També en clau d'humor, *Potpetit* (Edicions del Pirata), de Teresa Duran, les divertides peripècies d'un gos capaç d'enfrontar-se al més temible dels ogres i al més nombrós dels exèrcits. Per a tots aquells lectors afeccionats a les video consoles, l'autora Glòria Marín ha creat un relat, *Skimmer!* (Barcanova), en el que conta el curiós cas d'un estrany personatge virtual amb poders que, per culpa d'un nen, ha de viure fora del videojoc. I, és clar, el més difícil serà aconseguir que torni a dins!

En la col·lecció Popular (La Galera), un conte curull de personatges del folclore català, *El ball de la geganta*, escrit per Joles Sennell, amb dibuixos de Fina Rifà. La història recupera la figura dels gegants i els capgrossos, tan habituals i indispensables en les festes populars de Catalunya. Al llarg del conte, les il·lustracions de Fina Rifà, prenen vida pròpia —ben bé, sembla que no puguin deixar de moure's i de ballar amb la música dels timbals—, a més de convertir-se en una important font de documentació visual. Els tre-

balls de la prestigiosa il·lustradora catalana continuen sorprenent per la seva diversitat de registre. Vegeu, també, *El fantasma del Liceu*, de Joaquim Carbó, il·lustrat per Rifà que, en aquesta ocasió amenitza el relat d'un fantasma aparegut al Liceu després del famós incendi.

Per una altra banda, en *Nas de barraca* (recuperat per Cruïlla), Miquel Desclot presenta l'increïble i divertit relat d'un nas, una mica miop, que té la missió d'investigar el circ que hi ha a l'hort d'un escriptor. Una història de qualitat, plena de dolçor i acompanyada, com és habitual en l'autor, de petites dosis de poesia. Per una altra banda, de la mateixa editorial, Eduard Márquez arrenca el somris del lector en *L'Andreu i el mirall de les ganyotes*, amb una narració d'un nen molt afeccionat a fer ganyotes davant l'espill, fins que aquest decideix tornar-les i deixar-lo de pedra.

Entre els temes d'actualitat, l'ecologia té especial rellevància. Per una banda, per a lectors a partir de 7 anys, ha aparegut una nova col·lecció, *Ales de Paper* (Lynx), amb uns primers títols d'autors tan coneguts pels nens, com Joaquim Carbó, Miquel Rayó o Pere Martí i Bertran. Són uns llibres estructurats en dos apartats; un conte relativament breu sobre algun aspecte de la natura, i una part final de divulgació del tema.

Cita obligada amb la història i bones dosis de realisme

Continuen sorgint moltes novel·les amb un rerafons històric

adreçades a lectors a partir de 12 anys, i a joves adults. Per una altra banda, aquest tipus de novel·les es fan necessàries en un moment en què els joves del país semblen no tenir —o, en tot cas en tenen molt poca— memòria històrica. Això ho sap l'escriptor mallorquí Miquel Rayó, que si va sorprendre els lectors amb una història sobre la guerra civil en *El camí del Far* (Premi Edebé 2000 i premi Crítica Serra d'Or 2001), aquest cop hi ha tornat a aconseguir en *El cementiri del capità Nemo* (Baula), una narració farcida de records que plasma l'entrançable relació entre un nen i el seu avi, i amb la que ha guanyat el premi Ala Delta 2004. En *La història d'en Robert* (La Galera), Mercè Anguera, premi Folch i Torres 2004, contraposa dues adolescències molt diferents; la d'un noi que va créixer en temps de guerra i la d'un jove que viu temps de pau. Dues realitats distants en el temps, però al mateix temps, molt semblants. A través de la narració, l'autora reivindica la memòria del passat. De la mateixa manera, *El temps de les paraules en veu baixa*, (Barcanova), de Anne-Lise Grobéty, s'encarrega de recordar als lectors, a través d'un relat d'amistat impressionant i dur a la vegada, que encara no fa massa anys, el món es va convertir en testimoni de l'holocaust jueu a mans dels nazis.

Maria Carme Roca, en *Pedra foguera* (Barcanova), trasllada el lector a començaments del segle XIV i li fa viure un apassionant viatge cap a Orient, al costat dels almogàvers. Un relat molt interessant i ben trametat sobre un episodi de la història catalana poc tractat en la literatura juvenil. El guanyador del Premi Edebé

2005, en la categoria juvenil, Andreu Martín també ha volgut immersir el lector en una novel·la sobre la conquesta d'Amèrica. Tanmateix, l'obra de Martín, *Els amos del paradís*, va més enllà i barreja realitat i història en una doble narració, aconseguint crear la novel·la dins la novel·la.

Canviant de gènere, també s'han publicat interessants novel·les realistes que no deixen indiferents als lectors. Es tracta de situacions d'actualitat que demanen una conscienciació per part de la població, i res millor que fer-les arribar en forma de narració! *Les veus protectores* (Baula), de M. Àngels Bogunyà n'és un exemple. Conta la història, en primera persona, d'una jove indígena de Guatemala que és obligada a pujar a un avió del que pensa que no en sortirà viva. També cal destacar una traducció, *Salvem en Saïd* (Baula), de Brigitte Smadja, una obra molt esperançadora que tracta sobre la violència escolar, la superació personal i els esforços d'integració. Dins el mateix estil, *Val més anar sol* (Alfaguara/Grup Promotor), de Care Santos, en la que el protagonista busca el seu lloc dins la societat i comença a fer-se un futur, deixant de banda la violència que mou la seva colla d'amics, capaços de cometre actes de vandalisme i altres barbaritats. L'Eva i l'Elisabeth, les protagonistes de *La porta del paradís* (Edebé), de Jordi Sierra i Fabra, també procuren obrir-se camí i preparar-se per a un futur millor.

La Galera ha sabut aprofitar l'atracció que suscita en aquests moments la cultura japonesa, i ha publicat *En Yu i en Kei tornen al Japó*,

del professor d'universitat Ko Tazawa. Conta l'experiència de dos nens japonesos que tornen al seu país i han d'integrar-se altre cop a la seva vida i la seva cultura d'origen. L'any passat, el mateix autor i la mateixa editorial van presentar *Cartes a Yu i Kei*, que explicava el cas invers, l'arribada a Barcelona dels dos nens, des del Japó.

L'amor s'aborda a totes les edats, però especialment a partir dels 12 anys. Ai *significa amor* (Alfaguara/Grup Promotor), de Miquel Arguimbau, parla de forma desimbolta sobre l'amor d'un adolescent, de la relació amb els seus pares i del projecte d'adopció per part de la família. En *Un curs d'estiu a Irlanda* (Columna), de Francesc Miralles, la protagonista, Aura, després de la mort d'un dels seus progenitors, fa un viatge d'estudis a Irlanda. Indret que li dona l'oportunitat d'aprofundir en la cultura del país, i d'enamorar-se d'un jove hindú.

Un llibre que no ha tardat a convertir-se en una joia —cavalca entre el conte i l'àlbum—, adreçat a lectors de totes les edats, a partir dels 12 anys és *A la Muntanya de les Ametistes* (Barcanova), d'Anna Tortajada, amb unes esplèndides làmines il·lustrades de Rebecca Luciani. Editat amb molta cura, replet d'éssers fantàstics i de descripcions riques capaces d'activar la imaginació dels lectors i de transportar-los al bell mig de la muntanya de les ametistes sense més preàmbuls.

Per acabar, cinc recomanacions molt adients per a joves i adults: *Històries imprevisibles* (Empúries), de Roald Dahl, setze relats macabres, irònics i plens d'humor negre, que deixaran sense alè als lectors; *El manuscrit de les bèsties* (Barcanova), de Jordi Folck, Premi Barcanova 2004, una excel·lent narració d'estil gòtic farcida de referents literaris; *El clan de la lloba* (Edebé), de Maite Carranza, primer títol de la trilogia *La guerra de les Bruixes*; i *Palestina, simfonia de la terra* (Barcanova), d'Anna Tortajada, una obra compromesa i esperançadora —tramada com els moviments d'una simfonia—, que explica la situació de palestins i israelians de la mà de dos adolescents que viuen en la seva pròpia pell els problemes socials i polítics del territori que comparteixen.

Una conclusió amb la inclusió de més títols

Amb motiu de la Fira del Llibre infantil i Juvenil celebrada a Bolonya —en la convocatòria del 2005, Espanya ha estat el país convidat—, Caterina Mieres, consellera de Cultura, va anunciar que a la Fira de Frankfurt 2007 —en la qual la cultura catalana és la convidada d'honor—, la literatura infantil i juvenil gaudirà d'un paper preponderant. Davant aquestes declaracions i el progressiu interès que la LIJ comença a despertar entre els polítics, les famílies i les escoles, i després d'anys de reivindicar el paper de la LIJ en la formació del futur lector, potser podem parlar de la consolidació d'unes primeres fites. Fites o no, el que queda clar, és que a Catalunya sembla que s'ha posat una mica fre a la producció en benefici de la qualitat. S'ha deixat de publicar de forma indiscriminada, la qual cosa comença a permetre al lector assaborir les obres publicades al llarg de l'any, amb una certa calma i sense presses.

Tanmateix, aquest any, més que en els anteriors, es detecta una certa preferència per part d'algunes editorials a augmentar la producció de títols en llengua castellana. Sense cap dubte, això es deu a les noves polítiques de les empreses que, segura-

ment, obren mercat en altres continents, i tal vegada, al fet que publicar en català no surt del tot rentable. En canvi, hi ha una sèrie d'editorials amb seu en altres regions del territori espanyol, i fins i tot, en països d'Amèrica Llatina, que tradueixen simultàniament els seus llibres al català i al castellà. Per exemple, les editorials Ekaré, Fondo de Cultura Económica, Kalandraka, Kókinos o Lóquez, entre altres. També és cert, que hi ha tota una altra sèrie d'editorials que opten per donar preferència a autors catalans i, sobretot, aposten per autors novells.

Per una altra banda, i com s'ha comentat abans, s'entreveu un interès creixent, i esperem que no s'aturi, entre els editors en la publicació d'àlbums que, pel tema o bé pel contingut, es tornen espectaculars. Molts d'ells, permeten una lectura entre el nen i l'adult, altres, fins i tot, són exclusivament per a adolescents-adults. En aquest darrer cas, el problema, radica a fer-lo arribar al públic, ja que es tracta d'àlbums que per format acostumen a acabar a les prestatgeries de les seccions infantils de les llibreries i de les biblioteques. Aquesta incessant necessitat de publicar àlbums, aporta un element essencial; la lectura de la imatge. I és que, tal com ha reivindicat Juan José Millás en *Todo son preguntas*, en re-

lació a la imatge —en aquest cas gràfica, tot i que pot extrapolar-se a la il·lustració—, «no és una simple taca per a descansar la vista; és informació». Així, finalment, l'àlbum es conforma com una nova forma d'art en el que els autors comencen a tenir la suficient llibertat per a comunicar-se amb les seves il·lustracions i tècniques, segurs de que els lectors interpretaran la imatge.

El fre en la producció ha dissimulat la falta d'imaginació d'anys anteriors, i s'han pogut descobrir títols realment suggeridors i amens. En part, tot això ha quedat reflectit en els premis que s'han anat atorgant al llarg del 2004-2005 (veure *CLIJ* 181, abril 2005), tant a nivell infantil com juvenil. Començava a fer-se necessari un descans en el camí, amb la seva corresponent reflexió, per tal d'emprendre nous projectes editorials, amb més força i qualitat.

Entre aquests projectes nous, n'hi ha un d'especialment interessant adreçat a uns ciutadans que no es conformen amb qualsevol cosa; una sèrie de contes educatius per a nens amb Síndrome de Down. Es tracta d'un projecte d'Edebé en col·laboració amb la Fundació Catalana per al Síndrome de Down. De la mà d'un mateix protagonista, els contes pretenen donar una resposta d'integració, al dia a dia i a les expectatives dels nens amb aquesta discapacitat. En aquesta mateixa línia, Serres va publicar *La Diana creix a poc a poc*, de Claude Helft i Madeleine Brunelet, un conte molt senzill que narra les dificultats d'una nena amb Síndrome de Down i la seva família. El llibre inclou adreces molt útils per als pares.

La Galera, continua apostant per les edicions bilingües en diverses llengües a través de la col·lecció Minaret, destinada a tots aquells nens i nenes que arriben d'altres països i que s'inicien en l'aprenentatge de la nostra llengua.

Un estudi realitzat pel Consell Català del Llibre, sobre els hàbits lectors entre el públic infantil i juvenil a Catalunya, ha demostrat —a partir d'una sèrie d'enquestes—, que les nenes són més afeccionades a la lectura que els nens. Potser per això, les editorials continuen traient al mercat col·leccions de llibres que es podrien considerar exclusivament per a nenes. És el cas de la col·lecció

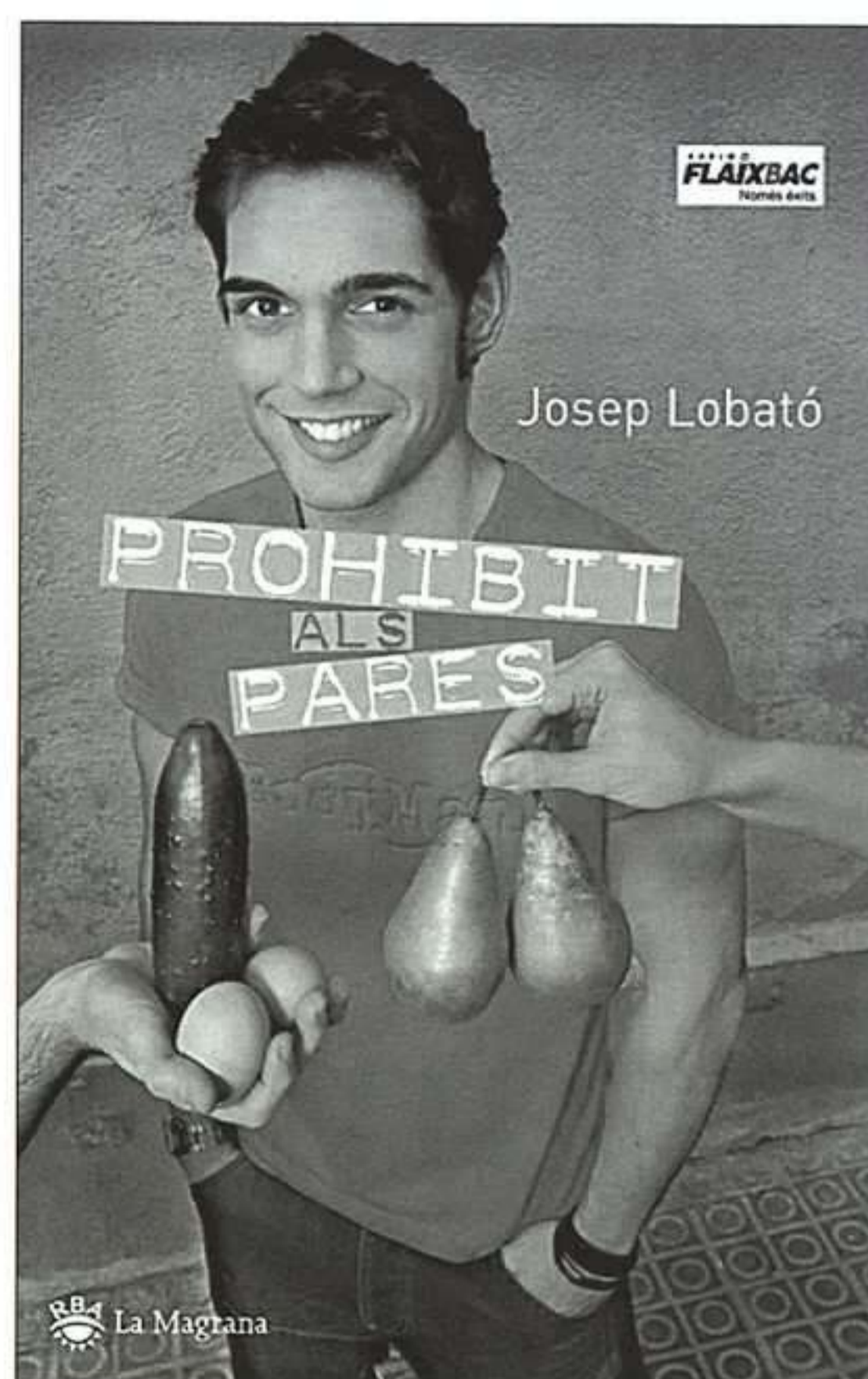
REBECCA LUCIANI, A LA MUNTANYA DE LES AMETISTES, BARCANOVA, 2004.

FRANCESC INFANTE, LA BOMBOLA DE SABÓ, BARCANOVA, 2005.

TERESA MARTÍ, L'ANDREU I EL MIRALL DE LES GANYOTES, CRUILLA, 2004.

Les Germanes Verdaline (Cruïlla), de Malika Ferdjoukh o de la nova col·lecció d'Edebé, Ioio, que ha iniciat la sèrie amb dos títols *L'amor et torna rossa* i *Les bruïxes no fan petons*, d'Hortense Ullrich, per a adolescents a partir de 14 anys.

Evidentment, any rere any, hi ha buits i llacunes. Indubtablement, els buits es troben en els llibres de poemes, cançons refranys, endevinalles i teatre, com passa, també, en la literatura per a adults. Com a novetat, una petita joia pel seu disseny i, sobretot, pel contingut, *Enginys* (El Aleph), d'Àngels Navarro, un llibret profusament il·lustrat amb fotografies de nens i nenes d'arreu que proposen una sèrie de jocs relacionats amb algun aspecte cultural del seu país d'origen. Un llibre que ofereix diferents maneres de veure el món, els ciutadans i les cultures. Ideal per a compartir amb els més petits. A més de ser un llibre d'entreteniment, és un pou de coneixement.

Timun Mas ha publicat *L'enigma de les endevinalles*, de Neus Bruguera i Roser Ros. A l'àlbum, una colla d'amics ha de resoldre una sèrie d'enigmes a través de les endevinalles. D'aquesta manera, les autores inciten constantment el lector a pensar en les solucions per a poder continuar l'aventura. L'editorial Barcanova continua editant més títols de la col·lecció El Tresor de les Endevinalles, uns llibrets molt il·lustrats per a primers lectors, que també estimulen al joc mitjançant les endevinalles.

Les llacunes es troben en els llibres de coneixements. Això no vol dir que ni hi hagi hagut producció,

però pràcticament gairebé tot arriba de fora, no fos cas que els editors s'atrapin els dits. Si s'agafa una mostra dels llibres de coneixements que s'han traduït fins ara, i s'analitza, sorgeix l'eterna pregunta: per què la major part de llibres de coneixements són traduccions? I, per què no s'equiparen les traduccions amb els llibres elaborats per especialistes del país?

Gran part dels llibres de coneixement i de divulgació són sorprenents, tant pel contingut científic com per la qualitat de les imatges, cada cop estan millor editats i són preuats i acceptats entre el públic. Potser el problema rau en què no se saben utilitzar com a complement escolar o simplement no s'entenen, també, com a simple llibre d'entreteniment, com aquell qui s'entreté amb una narració. Una col·lecció recent és *Vaig Arribar de...* (La Galera en col·laboració amb l'Institut Català de l'Acolliment i l'Adopció), que compta amb tres títols que narren les històries de tres adopcions en tres llocs del món completament diferents. A més, del relat de l'adopció, cada llibre va acompanyat d'una guia final que inclou informació sobre cada país i la seva ubicació i preguntes freqüents que poden fer-se els pares adoptius. En relació a les traduccions, destacar l'espectacular àlbum *La Terra explicada als nens* (Ediciones Lu), de Yann Arthus-Bertrand, un llibre amb fotografies increïbles de diversos llocs del món, acompanyades d'uns textos breus que aporten veu a la imatge. Una obra d'art conver-

tida en àlbum, vàlida per a nens, joves i adults. Combel també ha iniciat una col·lecció de llibres de coneixements per a lectors a partir de 6 anys anomenada *Què és?*, adaptats per Anna Gasol. La col·lecció s'estrena amb quatre títols; *La Terra*, *El color*, *El cos humà* i *La meteorologia*, i en aquest cas, en lloc de traduir, s'ha optat per adaptar, ja que, segurament, algunes informacions dels llibres quedaven molt allunyades dels nens i les nenes d'aquí.

Per a adolescents, destacar en primer lloc, *La caritat explicada als joves* (Columna), del cèlebre autor Joaquim Carbó, un assaig molt amè —es llegeix d'una tirada—, no exempt d'humor, i farcit de situacions i anècdotes que procuren fer reflexionar sobre la pobresa, els pobres i els tipus de caritat. Molt adequat en un moment en què es parla de la pèrdua de valors entre els adolescents. En segon lloc, un llibre d'èxit entre els adolescents, *Prohibit als pares* (La Magrana), del qual es va esgotar la primera edició pocs dies després de sortir al mercat. Com a anècdota, explicar que la presentació va haver d'anul·lar-se davant l'allau d'adolescents que esperaven davant el centre comercial. La idea del llibre va sorgir a partir d'un programa de ràdio, adreçat al públic jove, que dona consells sobre temes de relacions de parella i de sexe. Un fenomen estrany si es té en compte que el llibre no aporta res més que les consultes de l'audiència i els consells del locutor, a cops sorprenents i poc convenients.

Els reculls de contes han continuat proliferant, tot i que enguany hi ha hagut qui ha volgut desmarcar-se de les habituals recopilacions i ha sorprès als lectors amb un producte nou. És el cas de *El gran llibre de la por* (Parramón), adaptat per Xavier Valls i il·lustrat per Pedro Rodríguez. Es tracta d'una selecció d'adaptacions de relats de terror d'autors de rellevància com Edgar Allan Poe, H. P. Lovecraft, Gustavo Adolfo Bécquer, Guy de Maupassant, per citar-ne alguns. El llibre inclou un apartat final que sota el lema «Van viure marcats per la fatalitat...», afegeix les biografies dels autors dels relats, emmarcats en làpides, per a més *INRI*. En definitiva, un àlbum enginyós i terrorífic que es desmarca del que fins ara es coneixia en reculls.

Per als més petits, *M'expliques un conte?* (Empúries), de la periodista Elisenda Roca i la il·lustradora Mercè Galí. El llibret recull deu contes procedents de la tradició oral i van acompanyats d'un CD. Se li'n pot treure molt profit; per una banda, està escrit en forma de guió de teatre, i per tant permet la representació, per una altra banda, el CD dona peu a que el nen s'endinsi en la tradició oral, i per últim, incita a una lectura acompanyada entre pares i fills. En definitiva, ha estat un any prometedor, estimulants i ple d'iniciatives —algunes amb continuïtat—, que ha permès que tots els sectors de la societat s'involucrin en un objectiu comú, la difusió de la lectura de qualitat i de l'hàbit lector. ■